

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Extraparlementair

door *Jan Dirk Snel*

De auteur is historicus. In deze rubriek belicht hij de actualiteit vanuit parlementair-historisch perspectief.

Twee keer schoven de Staten-Generaal de regerende vorst terzijde. De eerste keer was in 1581. Op 26 juli verklaarden de algemene staten van de geünieerde Nederlanden dat ze de ‘Coninck van Spaegnien’ niet langer als ‘Prince’, vorst dus, erkenden. De tweede keer was in 2012. Op 27 maart besloot een van de kamers van de Staten-Generaal om voortaan zelf een informateur of formateur te benoemen, en de koning(in) aldus een rol bij de vorming van een nieuwe regering te ontnemen.

* * *

Er zijn uiteraard verschillen. In 1581 zocht de vertegenwoordiging eerst naar een andere soeverein voor de landen in de bond. Pas toen dat niet lukte, besloot ze in 1588 zelf maar de leiding op zich te nemen. In feite had het meer voor de hand gelegen dat de Raad van State die rol vervuld had, maar daarin zaten nu eenmaal Engelse pottenkijkers. In 2012 bleef de koning(in) gewoon gehandhaafd. Sinds de negentiende eeuw was zijn of haar politieke rol al langzaam uitgehold; dit was slechts het laatste restje.

De huidige Staten-Generaal hebben wel de naam gemeen met hun voorganger, maar in diverse opzichten zijn ze ook de opvolger van de Nationale Vergadering, die in 1796 voor het eerst bijeenkwam en het ondeelbare Bataafse volk heette te vertegenwoordigen.

Tot 1992 vergaderde de Tweede Kamer zelfs in dezelfde zaal, in grotendeels dezelfde opstelling. Ook de huidige Staten-Generaal, zegt de Grondwet vanaf het begin, vertegenwoordigen het gehele Nederlandse volk. De oude algemene staten representeerden daarentegen de afzonderlijke standenvergaderingen.

Toch is de verwijzing naar de oude Staten-Generaal in hun oorspronkelijke gedaante meer dan een archaïsme. Terwijl de Staatsregeling voor het Bataafsche Volk van 1798 ervan uitging dat er een ‘Volks-regeering bij Vertegenwoordiging’ was, en ‘alle bewindvoerende Lichaamen’ daaraan ondergeschikt verklaarde, veronderstelt onze grondwet dat het parlement het volk vertegenwoordigt *bij* de regering. Terwijl de achttiende-eeuwse pogingen tot democratisering zich baseerden op de leer van het horizontaal gedachte sociaal contract (tussen burgers onderling) en de volkssoevereiniteit, koos de grondwetgever in 1815 voor de oude feodale gedachte, waarbij juist de ongelijke verticale verbintenis tussen regering en volk het uitgangspunt vormt. Dat is nog steeds de grondstructuur van ons bestel, alleen is de van origine aristocratische vertegenwoordiging sindsdien gedemocratiseerd.

* * *

Regering en Staten-Generaal zijn twee afzonderlijke instanties, met ieder een eigen grondwetshoofdstuk. Maar hoe komt de regering tot stand? Dat is de grote vraag. Tot 1983 zei de grondwet dat de koning ministers ‘naar welgevallen’ kon benoemen en ont-

